

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

NPRU

Nakhon Pathom
Rajabhat University

1122301

หลักการสอนและการจัดการเรียนรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทน์ภัส นิยมทรัพย์

การเรียนรู้และการสอน

- ความหมาย
- ความสำคัญ
- องค์ประกอบ
- ความสัมพันธ์ของการสอนและการเรียนรู้

ความหมายของการเรียนรู้

นักจิตวิทยาากลุ่มพฤติกรรมนิยม

การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลง **พฤติกรรม** ที่
ค่อนข้างถาวร อันเนื่องมาจากประสบการณ์

นักจิตวิทยาากลุ่มพุทธิปัญญานิยม

การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลง **สิ่งที่เป็นตัวแทน**
หรือเชื่อมโยงกับสมอง ที่ค่อนข้างถาวร
อันเนื่องมาจากประสบการณ์

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้มีความหมายอีกนัยหนึ่งในแง่ของ

กระบวนการ

หมายถึง กระบวนการของการได้มาซึ่งพฤติกรรมหรือ
ตัวแทนใหม่ โดยใช้คำว่า **ผลสัมฤทธิ์** แทนผลลัพธ์ที่
ได้จากกระบวนการเรียนรู้

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลใช้ในการสร้างความหมายของข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เข้ามาทางประสาทสัมผัสให้เกิดเป็น...

ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ความรู้สึก พฤติกรรมที่พึงประสงค์

เกิดได้ตลอดเวลา สถานที่ จากประสบการณ์และการฝึกอบรบ
บ่มนิสัยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการก็ได้

ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่บุคคลใช้ในการสร้างความหมายของข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่เข้ามาทางประสาทสัมผัสให้เกิดเป็น...

ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ ความรู้สึก พฤติกรรมที่พึงประสงค์

เกิดได้ตลอดเวลา สถานที่ จากประสบการณ์และการฝึกอบรบ
บ่มนิสัยทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการก็ได้

คลื่นนิ่ง ยืนต้น

วุฒิภาวะ/พัฒนาการ

เกิดขึ้น
รวดเร็ว

สุริยา ความน้อยล้ำ
อากาศมาดเจ็บ โรค

ต้องเกิดจาก ประสบการณ์ / การฝึกหัด เท่านั้น

สรุป

ความหมายมี 2 ลักษณะ

1. ผลการเรียนรู้ (Learning Outcome)
2. กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process)

องค์ประกอบของการเรียนรู้

ในสภาพการเรียนรู้ต่างๆ ย่อมประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ ด้วยกัน คือ

1. ตัวผู้เรียน

(Learner)

2. เหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เป็นตัวเร้า

(Stimulus Situation)

3. การกระทำหรือการตอบสนอง

(Action หรือ Response)

องค์ประกอบของการเรียนรู้

อาร์ พันช์มณี (2546 : 178) ได้ทบทวนแนวคิดของดอลลาร์ด และมิลเลอร์ (Dallard and Miller) เสนอว่าการเรียนรู้ มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. แรงขับ (Drive)

เป็นความต้องการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล เป็นความพร้อมที่จะเรียนรู้ของบุคคลทั้งสอง ระบบประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อ แรงขับและความพร้อมเหล่านี้จะก่อให้เกิดปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมที่จะชักนำไปสู่การเรียนรู้ต่อไป

2. สิ่งเร้า (Stimulus)

เป็นสิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นตัวการที่ทำให้บุคคลมีปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมตอบสนองออกมา ในสภาพการเรียนการสอน สิ่งเร้าจะหมายถึงครู กิจกรรมการสอน และอุปกรณ์การสอนต่างๆ ที่ครูนำมาใช้

3. การตอบสนอง (Response)

เป็นปฏิกิริยา หรือพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมาเมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้า ทั้งส่วนที่สังเกตเห็นได้และส่วนที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น การเคลื่อนไหว ท่าทาง คำพูด การคิด การรับรู้ ความสนใจ และความรู้สึก เป็นต้น

4. การเสริมแรง (Reinforcement)

เป็นการให้สิ่งที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอันมีผลในการเพิ่มพลังให้เกิดการเชื่อมโยง ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองเพิ่มขึ้น การเสริมแรงมีทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคลเป็นอันมาก

ความสำคัญของการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ช่วยให้มนุษย์ได้รับประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ทำให้เกิดการ**ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม**ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมในสังคม

เนื่องจากการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในและนอกห้องเรียนจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นแทบจะตลอดเวลาของการดำเนินชีวิต เรียกได้ว่าเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

การสอน (Teaching)

การเรียนรู้การสอน (Instruction)

- ความหมาย
- องค์ประกอบ
- ความสำคัญ

ความหมายของการสอน

การสอน (ในความหมายเดิม)

เป็นการบอกกล่าว สั่ง อธิบาย ชี้แจง แสดง
ให้ดู เป็นการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติ โดย
ผู้รับและผู้ให้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันในกระบวนการ
เรียนรู้ที่ครูมีบทบาทสำคัญ เกิดขึ้นได้ทุกหนแห่ง

การสอน (ในความหมายหลังจากแนวคิด
ของจอห์น ดีวี่ “Learning by Doing”)
มีการเปลี่ยนจําคําว่า การสอน เป็น
การเรียนรู้การสอน (Instruction)

ความหมายของการสอน

การสอน

ครูเป็นศูนย์กลาง

เป็นศิลป์

เกิดขึ้นได้ทุกหนแห่งทันที

ถ่ายทอดความรู้
นร.ได้เนื้อหา

ปฏิสัมพันธ์: มนุษย์-มนุษย์

การเรียนรู้การสอน

นักเรียนเป็นศูนย์กลาง

เป็นศาสตร์คือมีการวางแผนตามหลักการ มี
กระบวนการขั้นตอนชัดเจน

เกิดขึ้นตามสถานการณ์ที่กำหนด

ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
นร.ได้มากกว่าเนื้อหา

ปฏิสัมพันธ์: มนุษย์-ไม่จำกัด

ความหมายของการสอน

การสอน

ครูเป็นศูนย์กลาง

เป็นศิลป์

เกิดขึ้นได้ทุกหนแห่งทันที

ถ่ายทอดความรู้
นร.ได้เนื้อหา

การเรียนรู้การสอน

นักเรียนเป็นศูนย์กลาง

เป็นศาสตร์คือมีการวางแผนตามหลักการ มี
กระบวนการขั้นตอนชัดเจน

เกิดขึ้นตามสถานการณ์ที่กำหนด

ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
นร.ได้มากกว่าเนื้อหา

ความหมายของการสอน

หรือ การเรียนการสอน (Instruction)

กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อให้
ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ที่
กำหนดซึ่งต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ของผู้สอน

ความหมายของการสอน

การเรียนรู้การสอน (Instruction)

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน หรือผู้เรียนกับสื่อ
ภายใต้การกำกับดูแลของผู้สอน อย่างมีแบบแผนตามแนวคิด
ทฤษฎี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

ความหมายของการสอน

การเรียนรู้การสอน (Instruction)

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน หรือผู้เรียนกับสื่อ
ภายใต้การกำกับดูแลของผู้สอน อย่างมีแบบแผนตามแนวคิด
ทฤษฎี เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด

? ปฏิสัมพันธ์ เป็นอะไรได้บ้าง

การสอน

พูด บอก
เล่า
อธิบาย
ชี้แจง
ถ่ายทอด

การเรียนรู้การสอน

ทำงานกลุ่ม
อภิปราย
นำเสนอ
สร้างผลผลิต
ทำทดลอง
ลงมือปฏิบัติ
ทัศนศึกษา
โต้วาที
แสดงละคร

การเรียนรู้การสอน

ทำงานกลุ่ม

อภิปราย

นำเสนอ

สร้างผลผลิต

ทำทดลอง

ลงมือปฏิบัติ

ทัศนศึกษา

โต้วาที

แสดงละคร

การสอน

พูด บอก

เล่า

อธิบาย

ชี้แจง

ถ่ายทอด

การเรียนรู้การสอน

= การสอน

พูด บอก

เล่า

อธิบาย

ชี้แจง

ถ่ายทอด

ทำงานกลุ่ม

อภิปราย

นำเสนอ

สร้างผลผลิต

ทำทดลอง

ลงมือปฏิบัติ

โต้วาที

แสดงละคร

กิจกรรมภายใต้การดูแลของครู

องค์ประกอบของการสอน

สุพิน บุญชูวงศ์
(2532: 4-5)

ลำพอง บุญช่วย
(2530: 1)

Tyler
(1949)

1. ครู

1. ครู

1. จุดมุ่งหมาย

2. นักเรียน

2. นักเรียน

2. ประสบการณ์

3. สิ่งที่จะสอน

3. หลักสูตร

การเรียนรู้

4. วิธีสอน

5. วัตถุประสงค์ของการสอน

6. สื่อการสอน

7. การประเมินผล

3. การประเมินผล

องค์ประกอบของการสอน

Tyler (1949) กำหนดองค์ประกอบของการเรียนการสอน เรียกว่า Tyler Loop ไว้ 3 ส่วน

O

Objective

1. จุดมุ่งหมาย / วัตถุประสงค์

L

Learning Experience

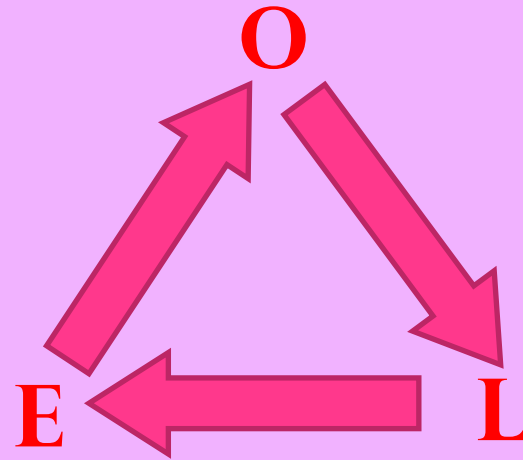
2. กิจกรรม / ประสบการณ์การเรียนรู้

E

Evaluation

3. การประเมินผลการเรียนการสอน

Tyler Loop

OLE

องค์ประกอบของการสอน

1. จุดมุ่งหมาย

ครูผู้สอนต้องศึกษาหลักสูตร แล้วกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนให้ชัดเจนว่า หลังจากสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว ประสงค์จะให้นักเรียนเรียนรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถทำอะไรได้บ้าง จุดมุ่งหมายในการสอนควรกำหนดให้อยู่ในรูปของจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) ซึ่งสามารถสังเกตได้และวัดได้

2. ผู้เรียน / พฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน

ครูควรรู้จักข้อมูลพื้นฐาน เช่น วัย ระดับความรู้ ฯลฯ จะทำให้สามารถจัดกิจกรรมในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพได้อย่างเต็มที่

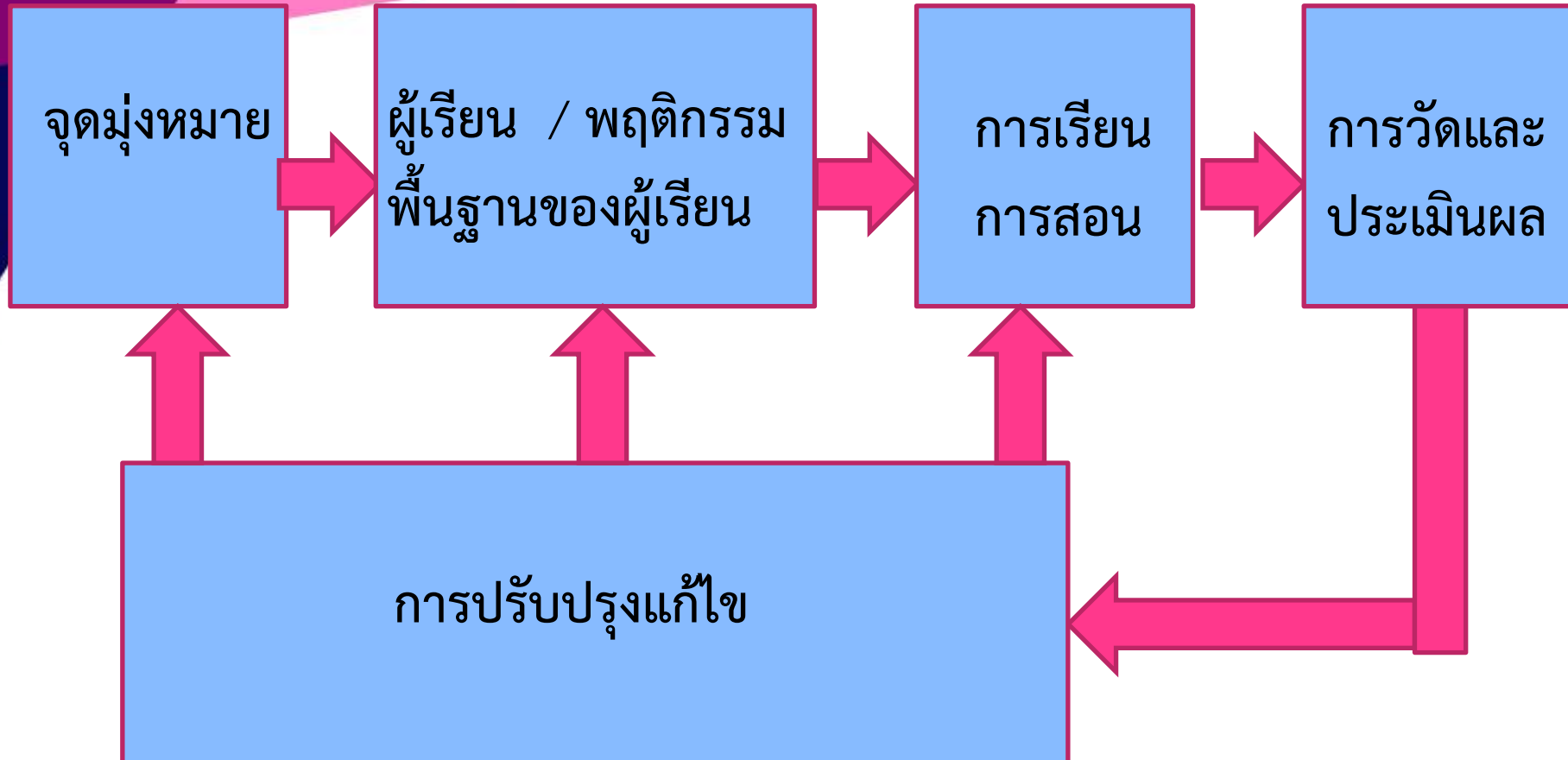
3. การเรียนการสอน

ครูผู้สอนอาจเลือกใช้เทคนิควิธีสอนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัย สภาพพื้นฐานของผู้เรียน และลักษณะของเนื้อหาวิชาด้วย อีกทั้งควรคำนึงถึงการจัดแบ่งเนื้อหาวิชาเป็นหน่วยย่อย หน่วยย่อยใดควรสอนก่อนหรือหลัง และเนื้อหาในแต่ละหน่วยย่อยนั้นควรจะใช้อุปกรณ์ / สื่อการสอนใด

4. การวัดและประเมินผล

เป็นการตรวจสอบผลการเรียนการสอนเพื่อจะได้ทราบว่าภายหลังจากผ่านการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด นั่นหมายถึงผู้เรียนมีการเรียนรู้เกิดขึ้นหรือไม่ และการสอนของครูมีประสิทธิภาพผลอย่างไร

องค์ประกอบของการสอน

ความสำคัญของการสอน

แม้บุคคลจะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องผ่านการสอน แต่หากได้รับการสอน หรือการเรียนการสอนที่ดี บุคคลจะเกิดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ได้ในเวลาที่กำหนด

การสอนเป็นกระบวนการทางสังคมอย่างหนึ่งซึ่งจะช่วยให้นักเรียนพัฒนาขึ้นเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม

เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีทั้งดีและไม่ดีซึ่งจะเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลไปในทิศทาง ดังกล่าว ดังนั้นการสอนจะมีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้บุคคลเปลี่ยน พฤติกรรมไปในทางที่ดี

การสอนเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลได้รับประสบการณ์ที่ดีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจน สามารถดำรงชีพได้อย่างเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

?

คนเราเรียนรู้โดยไม่มีการสอนได้หรือไม่

?

การเรียนรู้เกี่ยวข้องกับการสอนอย่างไร

กิจกรรมวาดผังมโนทัศน์

จงเขียนแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการสอน

- แสดงองค์ประกอบของการเรียนรู้
- แสดงองค์ประกอบของการสอน
- ใช้ลูกศรโยงความสัมพันธ์
- ใช้คำสำคัญจากองค์ประกอบหรือความหมาย ในการเขียนแผนภาพ เช่น ครู นักเรียน ...

ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการสอน

หลักการเรียนรู้	หลักการสอน
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีด้านวุฒิภาวะ ความพร้อมด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม	1 สอนให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะและความพร้อมของนักเรียน ทำความรู้จักพื้นฐานผู้เรียน
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่ย้ายไปยาก	2 จัดเตรียมเนื้อหาโดยสอนจากสิ่งที่ย้ายไปยาก
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีเป้าหมาย รู้โครงสร้างของเนื้อหา	3 แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ ภาพรวมของโครงสร้างเนื้อหา
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีส่วนร่วมในกิจกรรม และใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน	4 จัดเตรียมและใช้กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีจากสิ่งที่ถนัด สนใจ และมีความหมายต่อนักเรียน	5 สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่าง ความสนใจของแต่ละบุคคล และมีความหมายต่อนักเรียน
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีเมื่อเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเข้ากับประสบการณ์ใหม่ได้	6 สอนโดยทบทวนความรู้เดิมและเชื่อมโยงเข้ากับความรู้ใหม่

ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้กับการสอน

หลักการเรียนรู้	หลักการสอน
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีเมื่อได้รับการเสริมแรงที่เหมาะสม 7	สอนโดยใช้การเสริมแรงให้ตรงตามลักษณะของนักเรียน
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีแรงจูงใจ ช่วยให้เกิดความปรารถนาที่จะเรียน 8	สอนโดยสร้างแรงจูงใจ นำเข้าสู่บทเรียนสร้างบรรยากาศ ใช้เทคนิคการสอน สร้างเจตคติที่ดี
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีเมื่อมีการฝึกหัด ฝึกฝน จนชำนาญ 9	ให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกหัด ทำซ้ำ ทบทวน
นักเรียนเรียนรู้ได้ดีเมื่อทราบผลของการกระทำ 10	สอนโดยแจ้งผลการเรียนรู้ให้ทราบทันที แจ้งความก้าวหน้าในการเรียน แจ้งข้อบกพร่อง แนะนำแนวทางการพัฒนา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม